

RAKKE PIIRKONNA ARENGUKAVA

2022-2024-2030+

Koostatud Leader ühisprojektiprojekti „Ükski küla pole üksi“ raames

Rakke piirkond 2022/2024

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	3
2. PIIRKONNA ISELOOMUSTUS JA ANALÜÜS.....	5
2.1. Asend ja rahvastik.....	5
2.2. Piirkonna ressursid.....	6
2.3. Piirkonna arengutegurite analüüs.....	6
3. RAKKE PIIRKONNA VISIOON, ARENGUEESMÄRGID JA NENDE TÄIDEVIIMISEKS VAJALIKUD TEGEVUSED	9
3.1. Visioon.....	9
3.2. Võtmevaldkonnad ja arengueesmärgid.....	9
3.3. Tegevussuunad.....	9
3.4. Tegevuskava 2022-2025	11
3.5. Riskianalüüs.....	16
4. JUHTIMINE JA SEIRE.....	18
5. KASUTATUD ALLIKAD, VIITED, LISAD	19

1. SISSEJUHATUS

Rakke piirkonna arengukava on koostatud MTÜ PAIK LEADER ühisprojekti “Ükski küla pole üksi” raames perioodiks 2022 – 2030+. Antud ühisprojekt on loodud “Arukate külade” arenguprogrammi raames ja otseseks tulemiks on arengukava dokument.

“Arukate külade” (*Smart Villages*) arenguprogrammi puhul on tegemist Euroopa Komisjoni initsiatiiviga innovaatiliste lahenduste juurutamiseks küla tasandil. Kontseptsiooni rakendatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika raames liikmesriikide maaelu arengukavade ja strateegiakavade meetmete kaudu. Euroopas piloteeritakse arukate külade kontseptsiooni projektide Smart Rural 21 (<https://www.smartrural21.eu/>) ja Smart Rural 27 raames. Eestis rakendatakse arukate külade lähenemist esmakordselt 13 Leader tegevusrühma koostööprojekti “Arukate külade arenguprogramm” raames.

Vaata ka <https://pandivere.eu/> Arukad külad

Rakke piirkonna (edaspidi piirkonna) arengukava koostamise osaks olid endise Rakke valla ja Väike-Maarja valla arengukavade analüüs ning töögrupi liikmete koosolekud ja arutelud.

Oluliseks osaks olid töötoad, mille eestvedajateks olid MTÜ PAIK tegevjuht Tõnu Kiviloo ja arenduskonsultant Indrek Kärner.

Töötubadesse olid kaasatud kõik huvigrupid – kohalikud elanikud, ettevõtjad, MTÜde liikmed, valla esindajad jt. Töötubades kaardistati piirkonna hetkeolukord, leiti võtmevaldkonnad, millega tuleb tegeleda ja seati arengueesmärgid.

Arengukava on uuendatud 2024.aasta kevadel ja suvel toimunud kokkusaamiste tulemusel.

Täpsem koostamise ülevaade vt **lisa 1**

Arengukavasse kaasatud piirkond on endise Rakke valla territoorium, kuhu kuuluvad: Rakke alevik, Väike-Tammiku, Salla, Mäiste, Liigvalla, Lahu, Tammiku, Väike-Rakke, Piibe, Kõpsta, Ao, Olju, Emumäe, Sootaguse, Lasinurme, Kaavere, Edru, Kamariku, Suure-Rakke, Kellamäe, Lammasküla, Jäätma, Räätsvere, Kadiküla, Nõmmküla, Kitsemetsa, Koluvere, Padaküla, Koila, Villakvere, Mõisamaa.

Piirkonna arengukava 2022 - 2030+ põhimõtted:

- 1) arengukava peab olema elluviidav;
- 2) arengukava on suunatud piirkonna pikaajalisele, stabiilsele ja tasakaalustatud arengule;
- 3) arengukavas on arvestatud piirkonna vajadustega;
- 4) arengukava on kohalike elanike soove ja kohaliku omavalitsuse võimalusi ning plaane arvestav kokkulepe.

Arengukava koosneb kolmest osast:

1. Piirkonna iseloomustus, ülevaade;
2. Arengutegurite kirjeldus ja analüüs (SWOT-analüüs);
3. Arengueesmärgid ja tegevuskava.

Võtmevaldkondadena on kirjeldatud:

1. Elukeskkond, elanike liikumisvõimalused ja ligipääsetavus;
2. Sport, kultuur, vaba aeg;
3. Ettevõtlus, töö ja töøjõud;
4. Turism;
5. Sidusad kogukonnad.

Iga valdkonna lõikes on välja toodud peamised arengueesmärgid ja planeeritud tegevuskava. Arengukava koostamisel on lähtutud arusaamast, et piirkonna arengu keskpunktis on inimene oma materiaalsete, sotsiaalsete, emotsionaalsete, kommunikatiivsete, intellektuaalsete jm vajadustega.

2. PIIRKONNA ISELOOMUSTUS JA ANALÜÜS

2.1. Asend ja rahvastik

Rakke piirkond asub Lääne-Viru maakonnas, Väike-Maarja valla lõuna osas Järva- ja Jõgevamaa piiril ning piirneb Järva, Jõgeva ja ülejäänud Väike-Maarja vallaga.

Piirkonna üldpindala on 225,9 km². Piirkond koosneb Rakke alevikust ning seda ümbritsevast 30 külast.

Olulisematest liiklussuundadest läbivad piirkonda Rakvere-Tartu maanteed, Piibe maantee ja Tallinn-Tartu raudtee.

Rakke piirkonda läbivad riigimaanteed:

- tugimaanteed:

nr 22 Rakvere- Väike-Maarja_ Vägeva

nr 39 Tartu-Jõgeva-Aravete

- kõrvalmaanteed:

nr 15124 Kapu-Rakke-Paasvere

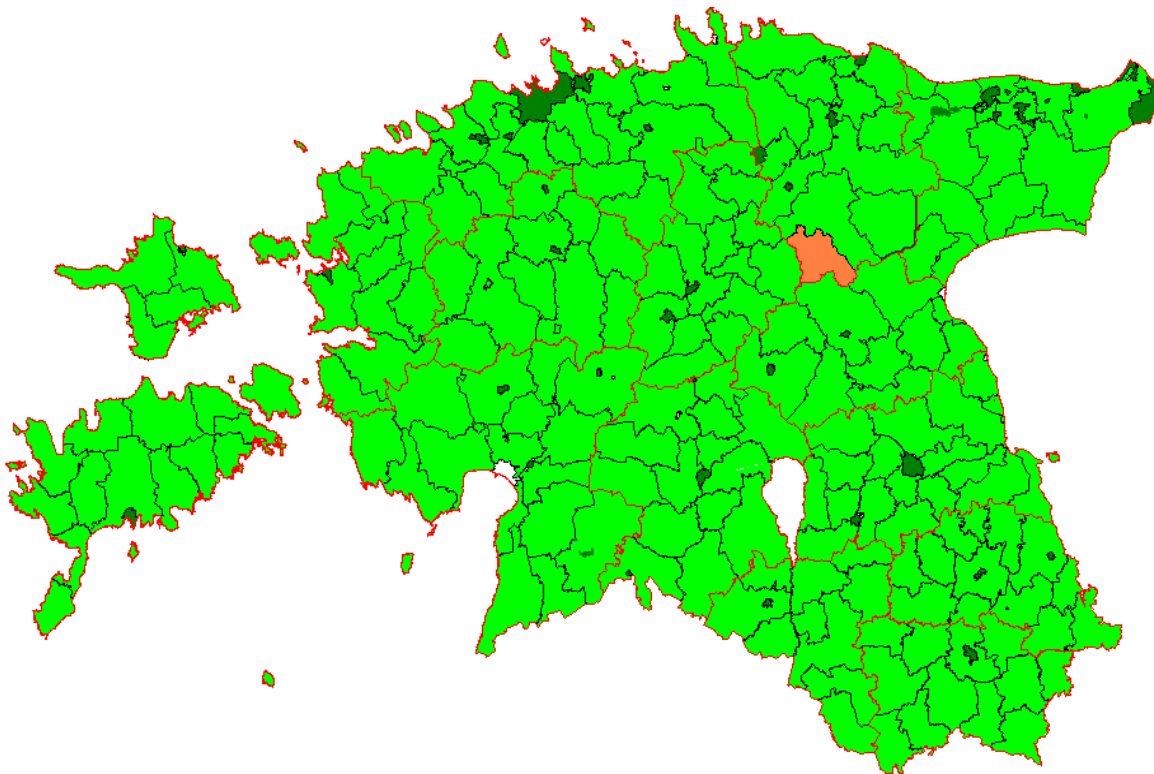
nr 17110 Tammiku-Salla-Käru

nr 17111 Olju-Salla-Käru

nr 17112 Piibe-Preedi-Koeru

nr 17113 Ao-Vahuküla

Lähimad linnad Rakke piirkonnale on Tamsalu, Tapa, Rakvere, Paide ja Jõgeva.

Rakke piirkonna asend Eesti kaardil

Asustus tekkis siinsel alal oletatavasti I aastatuhande teisel poolel. Muistsete linnuste asukohad on Rakke ja Tammiku linnamäel ning Seljamäel. 1241. a nimetatakse Taani hindamisraamatus enamikku

piirkonna tähtsamatest küladest. Piirkond on praegusel kujul tekkinud 1950. aastal Järvamaa Rakke valla ja Virumaa Salla valla ühinemisel. 09.04.1992.a. Rakke valla õigused taastati ja 2017.a. ühendati Rakke vald Väike-Maarja vallaga.

Piirkonnas elab Väike-Maarja valla kodulehe andmetel elab 01.01.2024 seisuga 1463 elanikku. 01.05.2022 seisuga elas 1497 elanikku.

Elanike jaotus piirkonniti vt **lisa 2**.

Piirkonna rahvastiku muutus soo, elukoha ja vanuserühmade kaupa aastatel 2000, 2011 ja 2021 vt **lisa 3**.

Vaata ka <https://v-maarja.ee/uldteave-kulaliikumine>

Loomulik iive on viimased 10 aastat olnud negatiivne, toimub inimeste väljaränne. Noorte osakaal rahvastikust on pidevalt langenud. Seevastu on tõusnud vanuses 63+ inimeste osakaal rahvastikust. Tulevikus viib see eakate vanusegrupi proportsionaalselt suurele osakaalule, mis omakorda mõjutab piirkonna vajaduste struktuuri. 2013. a. koostatud dokumendis „Rakke Valla Arengukava aastateks 2014 — 2015” ennustati Rakke piirkonna kõige tõenäolisemaks rahvaarvuks aastaks 2025 ca 1400 inimest.

2.2. Piirkonna ressursid

Piirkonna olulisteks väärtusteks on inimene, siinne loodus, vaatamisväärsused ja kultuuripärand.

Lisa 4 kajastab üksikasjalikumalt piirkonna ressursse:

2.2.1. Loodus, vaatamisväärsused, kultuuripärand

2.2.2. Väike-Maarja valla poolt pakutavad teenused

2.2.3. Eraettevõtlus, eraalgatus, kodanikuühiskond ja seltsid

2.3. Piirkonna arengutegurite analüüs

Piirkonna arengutegurid:

- sisemised tugevused;
- sisemised nõrkused;
- välised võimalused;
- välised ohud.

Antud arengutegurid on koondatud tabelisse mille leiad **lisast 5**.

Järgnev piirkonna arengutegurite analüüs tugineb olemasoleva olukorra faktoloogiale, sisemiste ja väliste arengutegurite kogumile ja nende kombinatsioonidele, kogukonna töötubade ja arutelude käigus toimunud probleemide ja vajaduste kaardistamisele, ideekorjele ning muud viisi koostööle huviliste poolt.

Arengukava koostamise ajal on oluliseks arengute mõjutajaks globaalses ulatuses **mitme kriisi üheaegne esinemine**. Koroonaviiruse pandeemiamõõdus ja kestav mõju; sõda Ukrainas, mille mõju on globaalne, kuid mille lähipiirkonnas asub Eesti; eelmistega seotud majanduskriis; kliimamuutused.

Arengut pärssiv ja juba pikemat aega toimiv on **asumine ääremaastavas piirkonnas**. Rahvastik väheneb ja vananeb. Sellest tulenevalt teenused ja töökohad kaugenevad ja paremates tingimustes olevate tõmbekesuste mõju suureneb ning ääremaastumine saab hoogu juurde.

Üldiste tendentside hulgas on ka piirkonnale võimalusi loovaid nagu suurematest linnalistest piirkondadest aktiivse ja eelkõige nooremapoolsete elanike **huvi siirduda elama suurematest keskustest eemale**, teha kaugtööd, omada mitut kodu. Ka on **hoogustunud siseturism**.

Piirkonnas on olemas ressursid – loodus, inimesed, omavalitsuse teenused, ettevõtted, **tehniline ja sotsiaalne infrastruktuur**. Eeltoodud soodsate ja arengut soodustavate tendentside kasu Rakke piirkonnas võib mõjutada **hea looduskeskkond**, paiknemine küllalt lähedal suurematele keskustele lähemas ringis nagu Rakvere, Jõgeva, Põltsamaa ja kaugemas ringis Viljandi, Pärnu, Tartu, Tallinn. **Piirkonda läbivad olulised maanteed ja raudtee.**

Probleemiks on **inimeste aktiivsuse vähesus paikkonniti, kogukondade sidususe puudumine. Pole osatud ja suudetud piisavalt oma huve kajastada piirkonna arengut puudutavates kokkulepetes.** Arengule kaasaaitavad ja uusi võimalusi loovad tegevused **on projektiviisilised** ja sageli ei lähtu üldisemast huvist ning parimast avaliku ruumi kasutusest. "Arukate külade" koostööprogramm on näidanud, et **tekkimas on arusaamine koostöö ja vastutuse võtmise vajalikkusest oma piirkonna arengute eest. Arukas ongi see küla, kus tahetakse ja suudetakse oma arengut soodustavaid tegevusi kavandada ja kokku leppida. Vajalik on partnerluse mõistmine, st kohalik omavalitsus, ettevõtjad ja mittetulundusühendused on kokkulepete sõlmimisel ja kavandatu elluviimisel partnerid, mitte rivaalid või oponendid.**

Kogukonna sidususe püsimisele ja suurendamisele on olulised vabaaja- ja huvitegevused, kultuurielu korraldamine ja sportimine. Oluline on jätkata traditsiooniliste üritustega ja neid ajakohastada ning kujundada uusi.

Looduskeskkond, elukeskkond ja ettevõtluskeskkond on põimuvad. Elukeskkonna ja ettevõtluse areng peab looduskeskkonda väärtustama ja säästma. Turism kui ettevõtluse liik tugineb paljuski pärandkultuurile ja looduskeskkonnale. Piirkonnas on mõlemad piisavalt olemas, kuid see potentsiaal on kasutamata. **Vajalik on kogu Pandivere koostööpiirkonna ja ka sellest väljapoole ulatuv koostöö, klastrid, turundusketid, bränding, et tagada piisav turistide voog turismialase ettevõtluse - eelkõige majutuse ja toitlustuse jätkusuutlikkuseks.** Vaja on **pakkuda teenuseid, mis tekitavad huvi ja suurendavad sissetulekut.** Üksnes matkarajad ja muu inimeste vaba liikumine looduses on seotud kuludega. Potentsiaali on sporditurismi edenemiseks.

Senisest rohkem tuleb **tähelepanu pöörata avalikele aladele** (pargid, haljasalad, vaatamisväärsused jne) ja **nendele juurdepääsu tagamisele, looduslike alade võrgustikule ning miljööväärtuslike piirkondade säilimisele.** Peamiselt miljööväärtus ja looduslike olude koostoime ning avalikus kasutuses olevate objektide ajaloolised väärtused peavad saama Rakke piirkonna jätkusuutlikkuse võtmeks, mis kujundab piirkonna väärtuslikuks elu- ja puhkekohaks.

Oluline on koostöö omavalitsusega liikumisteede, ühistranspordi ja arstiteenuse jätkumiseks.

Üldine elukeskkond kandis on rahuldav – tuleb leida võimalused selle säilitamiseks ja arendamiseks ning piirkonna maksimaalse potentsiaali kasutamiseks rahuldav

Lastele ja noortele vaba aja veetmise võimaluste parendamise ning hea ja mugava elukeskkonna kujundamine lastega peredele suurendab piirkonna atraktiivsust ja aitab vähendada külade tühjaks jäämise ohtu.

Hea elukeskkond on omakorda vajalik ettevõtluse arenguks.

Keskkonna risustamise vähendamiseks ning ettevõtete, elanike ja külastajate keskkonnateadlikkuse tõstmiseks on vajalik läbi viia senisest mõjuvamaid teavitamis- ja tegevuskampaaniaid. Piirkonna elanikke tuleb julgustada välja ütlema, mis meeldib ja mis ei meeldi, pakkuma probleemide puhul lahendusi ja andma positiivset tagasisidet.

Suurt tähelepanu tuleb pöörata koostööle – elanik, kohalik omavalitsus, ettevõtted. Tuleb leida võimalusi ühendamiseks eraomandit, vääriselupaiku, kaasaegseid kultuuri- ja sportimistingimusi. Tähelepanu tuleb pöörata ja vältida objektide kasutuse koormuse langemisele. **Valla hallatavaid hooneid, haljasalasiid saab arendada nii, et on võimalik neid kasutada lisaks põhitegevuslikule**

eesmärgile ka muudel avalikel eesmärkidel. Ka eraomandis olevaid hooneid, haljasalaid on võimalik koostöö tulemusel kasutada kontseripaikadena, ürituste korraldamiseks, spordivõistluste läbiviimiseks.

Väga aktuaalseks, vältimatuks on kujunenud **energia säästmine ja taastuenergia kasutamine.** Töökohtade loomise, (mikro)ettevõtluse arendamise ja keskkonna säästmise kõrval on olulised teemad ka **sotsiaalne sidusus ja ligipääsetavus avalikele teenustele ja tegutsemisvõimalustele kõigi elanikkonna rühmade jaoks.** Selleks on vajalik nii teavitamine, nõustamine, tugitegevused kui ka investeeringud. Tuleb sihipäraselt jõuda nende sihtgruppideni, kelle võimalused on ahendatud.

Võtmevaldkondade valik on ühelt poolt probleemide ja vajaduste rühmitamine Rakke piirkonna töötubade aruteludes ja tugineb see omakorda "Arukate külade" koostööprogrammi eri piirkondade töötubade tulemuste ühtlustatud koondile, millest valiti Rakke piirkonnale sobivad:

- **Elukeskkond, elanike liikumisvõimalused ja ligipääsetavus;**
- **Sport, kultuur, vaba aeg;**
- **Ettevõtlus, töö ja tööjõud;**
- **Turism;**
- **Sidused kogukonnad.**

3. RAKKE PIIRKONNA VISIOON, ARENGUEESMÄRGID JA NENDE TÄIDEVIIMISEKS VAJALIKUD TEGEVUSED

3.1. Visioon

Rakke piirkonnas on aastaks 2030+ kaasaegne ja turvaline elukeskkond, hea ettevõtluskeskkond ning hästi hoitud loodus.

Piirkonnas on kättesaadav kõik esmavajalik. On turvaline, huvitav ja hariv igas vanuses inimesele.

Piirkonna kogukond on ühiselt tegutsev, kaasav, ühiseid arenguvajadusi tundev ja arengut teadlikult kavandav. Eestvedajad on tegusad ja tunnustatud, teevad koostööd ja neil on olemas tugi ning järelkasv.

Ettevõtjad, vabaihendused ja kohalik omavalitsus väärtustavad head partnerlust ja hoolivad kestlikust ruumiloomest.

Rakke piirkonnas on hea olla ja tegutseda nii kohalikul kui külalisel.

3.2. Võtmevaldkonnad ja arengueesmärgid

Elukeskkond, elanike liikumisvõimalused ja ligipääsetavus

- kõiki kaasav, heakorrastatud ja turvaline elukeskkond, mida toetab teedevõrk, bussi- ja rongiliiklus.

Sport, kultuur, vaba aeg (sh huvitegevus)

– piirkonnas on rikkalik kultuuri-keskkond ja mitmekesised sportimise ja vaba aja veetmise võimalused.

Ettevõtlus, töö ja tööjõud

– piirkonnas on atraktiivne ettevõtluskeskkond ja rohkelt aktiivseid ettevõtteid, siin elab ja töötab piisavalt kvalifitseeritud spetsialiste.

Turism

– piirkond on omapärane ja atraktiivne turismisihtkoht, kus tegutsevad aktiivsed väikeettevõtted.

Sidusad kogukonnad

– meil on palju aktiivseid kogukondasid, seltse ja mittetulundus-ühinguid, mis teevad koostööd ning tegevusse on kaasatud kõikide ühiskonnagruppide esindajad.

3.3. Tegevussuunad

Elukeskkond, elanike liikumisvõimalused ja ligipääsetavus:

- kauni ja turvalise elukeskkonna säilimine;
- kõiki kaasava elukeskkonna kavandamine ja loomine;
- energiasäästlik elamufond;
- piirkonna atraktiivsuse tõstmine ja üldise teadlikkuse tõstmine piirkonna kohta, et tekitada huvi ka piirkonnast väljaspool - meie külalised ja tulevased elanikud;
- kõigile vajajatele elekter, vesi, kanalisatsioon ja internet kättesaadavaks;

- ohutu liiklemise tagamine;
- korras teedevõrgustik;
- teed asfaltkatte või tolmuvaaba pinnaga;
- kõnni- ja kergliiklusteed võimaldavad piirkonnas sujuvalt ja turvaliselt liigelda;
- kiirust piiravad objektid;
- tänavavalgustuse olemasolu ja selle kaasajastamine;
- ühistranspordi kasutusvõimaluste parandamine.

Sport, kultuur, vaba aeg:

- ootuspärased ja sobivad vaba aja veetmise võimalused. Sportimine, huviringid, huvitegevus, juhendajad, üritused;
- olemasolevate üldkasutatavate hoonete ja alade kasutusotstarbe suurendamine. Kultuurikeskus, koolimaja, raamatukogu, keskväljak, Emumägi jne;
- olemasolevate spordi- ja kultuurihoonete ja objektide säilimine. Staadionid, sportimist võimaldavad rajad, kergliiklusteed, mälestusmärgid, vaatamisväärsused jne;
- uute spordi- ja kultuuriobjektide rajamine. Uued sportimist (sh ekstreemsport) võimaldavad alad ja rajad, olemasoleva kergliiklustee pikendamine, uue kergliiklustee rajamine, ;
- spordi-ja kultuuritegelaste mälestuse säilitamine,
- kogukonnaplats;
- piirkonna mainekujundus. Sündmused, üritused, tegevused, inimesed, kajastamine.

Ettevõtlus, töö ja tööjõud:

- piirkonna ettevõtete ja ettevõtjate tutvustamine ja tunnustamine;
- piirkonna ettevõtete toodete ja teenuste tutvustamine;
- piirkonna ettevõtete toodete ja teenuste turundamine;
- koostöö ettevõtjate, kogukonna ja KOVi vahel;
- ettevõtlust propageerivad koolitused ja üritused;
- energiasäästlikud ja roheenergiat kasutavad ettevõtted;
- rohe- ja ringmajanduse ettevõtted;
- piirkonna mainekujundus. Kajastada ettevõtteid ja ettevõtlust atraktiivselt ning tuua esile motivaatorid, mis aitaksid alustada ettevõtlusega, tulla piirkonda tööle;
- piirkonnas olemasolevate teenuste säilimine.

Turism:

- piirkonna mainekujundus. Kajastada turismiga seotud üritusi, objekte, tooteid, teenuseid, inimesi;
- olemasolevate turismiobjektide arendamine ja turundamine;
- uute turismiga seotud ürituste, objektide, toodete, teenuste loomine;
- koostöö ettevõtjate, kogukonna ja KOVi vahel;
- koostöö naaberpiirkondadega;
- turismi soodustavad tegevused. Arendada ühistransporti, matkaradu, kergliiklusteid jne

Sidusad kogukonnad:

- kogukonnale ühtse infovahetuskanali loomine (nt Facebooki grupp);
- aktiivsete kogukonnaliikmete motiveerimine ja tunnustamine;
- koolituste korraldamine kogukonna, seltside ja ühingute liikmetele (nt projektkirjutamise koolitus);
- piirkonna kogukonna lähendamise läbi ühisürituste korraldamise;
- ühistegevuse arendamine naaber piirkondadega;
- noorte kaasamine projektidesse, MTÜde ja seltside tegevusse, et tagada ühingute jätkusuutlikus.

3.4. Tegevuskava 2022-2025

Elukeskkond, elanike liikumisvõimalused ja ligipääsetavus

Märkus: Rahastaja ja tegija: KOV puhul on tegemist väljavõttega

2024-2027 VÄIKE-MAARJA VALLA TEGEVUS- JA INVESTEERINGUTE KAVAst.

https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4051/0202/3042/Lisa1_Vaike-Maarja%20valla%20arengukava%202024-2027.pdf#

Tegevus	Aeg	Väljund	Ressursid
Projekt „Hallist roheliseks” (heakord, haljastus, hooned, jäätmemajandus)	2023-2025 (pidev)	Talgud, teabepäevad, koolitused. Kaardistatud probleemse objektid, seire, valdaja teavitamine. Kaardistatud positiivsed (korras, erilised) objektid, valdaja motiveerimine, tunnustamine. Aktiivne osavõtt valla kampaaniatest „Hoovid korda” ja „Värvid valda”	Rahastab: MTÜde ja ettevõtete omavahendid Eestvedaja: MTÜ Kultuuriõhin Muud olulised ressursid: erinevad toetustaotlused, vabatahtlikud
Projekt „Kõiki kaasav elukeskkond” (inimene ja tema vajadused)	2022-2025 (pidev)	Kaardistatud probleemse kohad, objektid, seire. Probleemse objekti valdaja ja KOVi teavitamine. Kaardistatud positiivsed (kõigiga arvestav, erilised) objektid, KOVi teavitamine, valdaja motiveerimine, tunnustamine.	Rahastab: MTÜde ja ettevõtete omavahendid Eestvedaja: MTÜ Kultuuriõhin Muud olulised ressursid: erinevad toetustaotlused, sponsorlus, vabatahtlikud
Projekt „Liigume” (liiklus, ühistransport, teedevõrgustik)	2022-2025 (pidev)	Piirkonna elanike liikumissuundade ja -vajaduste kaardistamine. Selgus sagedasema rongiühenduse võimalikkusest Tallinna ja Tartuga	Rahastab: MTÜde ja ettevõtete omavahendid Eestvedaja: MTÜ Kultuuriõhin Muud olulised ressursid: erinevad toetustaotlused, sponsorlus, vabatahtlikud

		(Valgaga). Arutelud kergliiklusteede vajalikkusest suunal Rakke-Liigvalla; Rakke-Salla; Rakke- Emumäe või mõnel muul suunal.	
Rakke aleviku Kase pargi korrastamine	2024	Korrastatud park.	Rahastaja ja tegija: KOV
Rakke Kultuurikeskuse optika väljaehitamine	2023		Rahastaja ja tegija: KOV Tehtud
Rakke lasteaia projekteerimine ja ehitamine	2023-2025	Uus lasteaed	Rahastaja ja tegija: KOV
Rakke kooli katlamaja projekteerimine ja ehitamine	2024-2025	Uus katlamaja	Rahastaja ja tegija: KOV Kehtetu
Rakke Kooli ruumikasutuse analüüsi koostamine, energiatõhususe auditi läbiviimine ja projekteerimistöde teostamine	2025	Audit ja uuendatud tehnosüsteemid	Rahastaja ja tegija: KOV
Avalikus kasutuses olevate prügimajade rajamine Rakke alevikku	2023-2025	Avalikud prügimajad	Rahastaja ja tegija: KOV
Rakke aleviku avalike mänguväljakute uuendamine	2025	Korras mänguväljakud	Rahastaja ja tegija: KOV
Tammiku hooldekodu üleviimine maaküttele ja ruumide renoveerimine	2024	Uus küttesüsteem, renoveeritud ruumid.	Rahastaja ja tegija: KOV
Teemad, mis on olulised, kuid hetkel ei oska ja ei näe võimalusi elluviimiseks: - keskasulast kergliiklustee kultuurimajani; - Rakke raudteejaama parkla territoriumi planeerimine; - Rakke noortekeskuse uus asukoht; - asfaltkatte taastamine Piibe pargi ja Preedi tee vahelisel teelõigul	Antud teemad on olulised ja võetakse lauale kohe kui tekib soodne olukord.		

Sport, kultuur, vaba aeg

Tegevus	Aeg	Väljund	Ressursid
Rakke Päev	Igal aastal	Laat ja kultuuriprogramm	Rahastab: KOV Vastutaja ja tegija: Rene Põllumaa
Wähja Festival	Igal aastal	Laat ja kultuuriprogramm	Rahastab: OÜ Aali Ajaviitetalu Tegija: OÜ Aali Ajaviitetalu Muud ressursid: erinevad toetustaotlused
Rakke Rattamaraton	Igal aastal	Maastikuratta võistlus	Rahastab: MTÜ Spordiklubi Rakke Tegija: MTÜ Spordiklubi Rakke Muud ressursid: erinevad toetustaotlused, projektid, sponsorid, vabatahtlikud
Rakke Linnamäe terviseradadele virgestusala ja madalseiklusraja rajamine	2024		Rahastab: KOV Vastutab: Spordiklubi Rakke
Emumäe jooks	Igal aastal	Jooksuvõistlus	Rahastab: Tegija: Muud olulised ressursid: erinevad toetustaotlused, projektid, sponsorid, vabatahtlikud
Emumäe piirkonna suusarajad, talvespordiüritused	2023-2025	Igal aastal (vastavalt ilmastikule)	Eestvedaja: MTÜ Emumäe
Mäiste järve ujumiskoha arendamine	2023-2025	On selgitatud vähemalt teostatavuse ja kasutamise võimalused.	Eestvedaja: Omanik, MTÜ Emumäe
Rakke kogukonnaplats	2023-2025	On selgunud kogukonnaplatsi vajalikkus ja võimalik asukoht.	Rahastab: MTÜ Kultuuriõhin Eestvedaja: MTÜ Kultuuriõhin Muud ressursid: erinevad toetustaotlused, projektid, vabatahtlikud
Projekt „Vaba aeg”	2022-2025	Kaardistatud elanike soovid ja vajadused	Rahastab: MTÜ omavahendid

(võimalus tegeleda vabal ajal)		„vabal ajal”.	Eestvedaja: MTÜ Kultuuriõhin Muud ressursid: erinevad toetustaotlused, projektid, sponsorid
Lahu külakodu remont.	2024-2025	Säilib külakodu kasutamise võimalus. Parandatud katus.	Rahastab: MTÜ Kodukülad omavahendid. Muud ressursid: erinevad toetustaotlused, projektid, sponsorid.
Lahu pargi kõlakoja remont	2024-2026	Säilib külakoja kasutamise võimalus.	Rahastab: MTÜ Kodukülad omavahendid. Muud ressursid: erinevad toetustaotlused, projektid, sponsorid.
Lahu pargi uuendamine ja korrastamine. (Lahu Kooli park)	2024-2025	Kuivanud puud likvideeritud, uued puud istutatud	Rahastab: MTÜ Kodukülad omavahendid. Muud ressursid: erinevad toetustaotlused, projektid, sponsorid.
Lahu Algkooli kokkutulek	2025	Saavad kokku inimesed, kes on olnud kooliga seotud.	Rahastab: MTÜ Kodukülad omavahendid. Muud ressursid: erinevad toetustaotlused, projektid, sponsorid.
Lahu piirkonnas traditsiooniliste ürituste korraldamine. (nt saunapäev, jaanituli, kadripäev, sõbrapäev, matk, kohaliku roa õhtu jne)	2024-2025	Kogukonnaliikmetega koos tehtud kordaläinud üritus.	Rahastab: MTÜ Kodukülad omavahendid. Muud ressursid: erinevad toetustaotlused, projektid, sponsorid.
MTÜ Rakke Jahiselts – külmkamber.	2024-2025	Külmkamber tagab kütitud ulukite rümpade kiire jahutamise ja säilimise.	Rahastab: MTÜ Rakke Jahiselts omavahendid. Muud ressursid: erinevad toetustaotlused, projektid, sponsorid.
MTÜ Rakke Jahiselts - laskepaik	2024-2025	Parendatud lasketingimused, sh laskemasinad.	Rahastab: MTÜ Rakke Jahiselts omavahendid. Muud ressursid: erinevad

			toetustaotlused, projektid, sponsorid.
--	--	--	---

Ettevõtlus, töö ja tööjõud

Tegevus	Aeg	Väljund	Ressursid
Projekt „Meie piirkonna ettevõtte”	2022-2025	Kaardistatud ettevõtted ja ettevõtjad. Kaardistatud piirkonna tooted ja teenused. Teabepäevad, koolitused Tunnustamine	Rahastab: MTÜ Kultuuriõhin Eestvedaja: MTÜ Kultuuriõhin Muud ressursid: erinevad toetustaotlused, projektid, vabatahtlikud

Turism

Tegevus	Aeg	Väljund	Ressursid
Projekt „Meie piirkonna turismiobjekt”	2022-2025	Kaardistatud turismiobjektid, tooted, teenused.	Rahastab: MTÜde ja ettevõtete omavahendid Eestvedaja: MTÜ Kultuuriõhin Muud ressursid: erinevad toetustaotlused, projektid, vabatahtlikud
Projekt „Ringahjud ja Kaddaka korsten”	2022-2025	Selgub, kas objekti ja millisel kujul, on võimalik säilitada.	Rahastab: MTÜde ja ettevõtete omavahendid Eestvedaja: MTÜ Kultuuriõhin Muud ressursid: erinevad toetustaotlused, projektid, vabatahtlikud
Projekt ”Ao paisjärv”	2022-2025	On selgunud veekogu haldaja. Peale seda on võimalik hakatakse tegelema veekogu olukorraga, koostada tegevuskava.	Rahastab; KOV ja Rakke Kalaspordiklubi. Muud ressursid: erinevad toetusetaotlused, projektid
Ao paisjärve puhkekeskus/külastemaja	2023-2025	Piirkonnas viibivatele inimstele puhkamise ja majutusvõimaluse pakkumine. Esialgne plaan 12 inimese majutamine.	Rahastab: OÜ Francon Consultations Muud ressursid: erinevad toetusetaotlused, projektid.

Sidused kogukonnad

Tegevus	Aeg	Väljund	Ressursid
Ühtne infokanal	2022-2025	Toimiv infokanal, suhtlusvõrgustik.	Rahastab: Raha ja rahastusallikad: MTÜ omavahendid Eestvedaja: MTÜ Kultuuriõhin Muud ressursid: erinevad projektid, vabatahtlikud
Projekt „Rakke piirkonna arengukava”	2022-2025	Jätkusuutlik, toimiv piirkonna arengukava. Koolitused, teabepäevad, info jagamine. Aktiivsete liikmete motiveerimine, tunnustamine	Rahastab: MTÜde ja ettevõtete omavahendid: Eestvedaja: MTÜ Kultuuriõhin Muud ressursid: erinevad projektid, toetuseaotlused, vabatahtlikud
Lahu piirkonna külade kokkutulek	2025	Viie küla kokkutulek	Rahastab: MTÜ Kodukülad omavahendid. Muud ressursid: erinevad toetustaotlused, projektid, sponsorid.

Ülevaate piirkonnas toimuvast võid saada:

Väike-Maarja valla koduleht <https://v-maarja.ee/>

<https://v-maarja.ee/kultuur-sport-vaba-aeg>

sh ürituste kalender <https://v-maarja.ee/calendar>

3.5. Riskianalüüs

Rakke piirkonna arengukava eesmärkide elluviimiseks tuleb teha koostööd vallaga, riiklike ja Lääne-Viru maakonna ettevõtluse ja turismi arendamise tugistruktuuridega.

Rakke piirkonna arengukavas seatud eesmärkide saavutamisel saab tuua välja järgmised olulised riskid ja võimalused koos nende maandamise võimalustega:

1. Üldine majanduslik ebastabiilsus ja madal tööhõive riigis üldiselt.

Piirkonna elanike, ettevõtjate, valla rahalised vahendid ei suurene, seetõttu ei panustata piirkonna arengukavas püstitatud eesmärkidesse loodetud mahu.

Lahendus: konservatiivne eelarvepoliitika, teiste vahendite ja koostööpartnerite võimaluste kaasamine lahenduste leidmise ja nende rahastamine.

2. Piirkonna elanike tööpuudus ja raskused toimetulekul.

Piirkonna elanike ostujõud ja tarbimisvajadus väheneb. Võib tekkida oht taanduda ka aktiivsest seltskonnaelust.

Lahendus: info jagamine, õpitubade ja koolituste korraldamine, et suurendada huvi ettevõtluse vastu.

3. Rakke piirkonna mainega seotud ohud.

Piirkond ei ole enam turvaline. Kasvav kuritegevus. Probleemide korral eeldus dialoogiks kogukonnas puudub. Erimeelsused erinevate huvigruppide vahel.

Ei suudeta lubadusi ellu viia, eesmärke saavutada.

Lahendus: mainekujundus, suurem kaasamine, läbipaistvad otsustusprotsessid.

4. Looduse reostuse ja katastroofide oht.

Reostus ja katastroof võib olla nii inimtekkeline kui ka looduse enda poolt tekitatud.

Lahendus: järelvalve, tekkinud ohust võimalikult kiire teavitamine, et tekkida võib kahju oleks võimalikult väike.

5. Sotsiaalsed riskid.

Riskid tulenevad eelkõige erinevates vanuserühmades toimuvatest muutustest. Sellest võivad sõltuda ka erinevad vajadused. Mõju avaldavad ka maailmavaatelised erinevused.

Lahendus: elanikkonna, ettevõtete ja MTÜde kaasamine. Koostöö vallaga.

4. JUHTIMINE JA SEIRE

Rakke piirkonna arengukava 2022-2030+ on ajas muutuv, seega paindlik meid mõjutavate väliste tegurite ja muutuvate või tekkivate vajaduste suhtes.

Rakke piirkonna arengukava elluviimist juhib käesoleval, 2022-2025, perioodil MTÜ Kultuuriõhin.

Rakke piirkonna arengukava koostamisel on arvestatud arengukavas osalenud väiksemate piirkondade arengukavadega:

- Emumäe piirkonna arengukava, mille elluviimist juhib M. Mitt (Emumäe piirkond: Salla, Mäiste, Emumäe, Koila, Lasinurme, Kadiküla, Kitsemetsa, Jätmaa, Villakvere)

Arengukava seire toimub kord aastas ja selle käigus koostatakse ülevaade arengukava elluviimise senisest käigust, uuendatakse vajadusel lähtuvalt olukorrast eesmärgi ja arengusuundumusi, hinnatakse piirkonna tegevusi, investeeringuid ning prioritseeritakse projekte. Lisaks tuleb analüüsida eelarvestrateegia seisukohti, arengukava täitmise riske. Arengukava seire toimub koostöös piirkonna MTÜde, ettevõtjate ja asutuste vahel.

Neile saadetakse kutse. Kokku tulnutega vaadatakse arengukava üle, vajadusel ajakohastatakse, täiendatakse. Otsustatakse ka järgmise perioodi pikkus ja sellel perioodil arengukava elluviimise, seire ja muutmise eest vastutaja- eestvedaja. Arengukava edastatakse heakskiitmiseks Väike-Maarja vallavolikogule.

5. KASUTATUD ALLIKAD, VIITED, LISAD

- 1 Rakke valla arengukava 2013-2025
- 2 Emumäe piirkonna arengukava aastateks 2011-2017
- 3 Statistikaamet
- 4 Väike-Maarja valla arengukava tegevuskava 2020-2023 täitmine
- 5 Väike-Maarja valla arengukava aastateks 2023-2027. Eelnõu
- 6 <https://v-maarja.ee/>

LISAD

Lisa 1 Arengukava koostaise lugu, kaasamine ja teavitamine

Rakke piirkonna “Arukate külade” programmi arutelude ja arengukava koostamisega alustati 2022. aasta alguses. Esimene töötuba toimus 31. mail 2022 Rakke kultuurikeskuses. Sellele järgnes töötuba Voore puhkekeskuses. Töötubade toimumisest teavitati piirkonna elanikke Facebookis, otsepostitustega ja avalikul kuulutuste tahvilil. Osaleda said kõik piirkonna elanikud, kes soovisid ja kelleni teave jõudis.

Lisaks toimusid aktiivsemate osalejatega väiksemad arutelud, kus valmistati ette arengukava koostamise protsessi jaoks vajalikud eeltööd, arutleti töötubades kerkinud teemade ja võimalike lahenduste üle, täiendati, täpsustati ja viimistleti koostatud arengukava eelnõud. Töötubades kaardistati olukorda ja arenguvajadusi Rakke kandis, leiti positiivsed küljed, sõnastati juurprobleemid, millest tuletati tegelemist vajavad võtmevaldkonnad.

Lisaks toimus oktoobris 2022 Pandivere LEADER tegevusrühma strateegia koostamise seminar Tamsalu kultuurimajas, kus tutvuti Pandivere piirkonna teiste “Arukate külade” koostööprojektis osalejatega ja tutvustati oma piirkonna projekti seisuga. Seminari eesmärk oli õppida teiste piirkondade kogemusest ja kaasata ning teavitada partnereid.

Piirkonna arengukava koostamisel löid kaasa kandis tegutsevad MTÜd, ettevõtjad ja elanikud – strateegia ja “Arukate külade” projekti eestvedajaks kujunes MTÜ Kultuuriõhin. Igal suuremal arutelul/töötoas osales ka valla esindaja – vallavanem Indrek Kesküla.

2024.aasta märtsis toimus kokkusaamine Harjumaal ”Kogukondade toimetulek ja kestlikkus”. 03.07.2024 toimus fookusgrupi kokku saamine Ao külas asuvas Näkiuurimiskeskuses. Seal tehti ettepanek arengukava sisu kriitilise pilguga üle vaadata ja muuta lugejale ülevaatlikumaks ning kergemini loetavaks. Lisaks sooviti, et MTÜ PAIK tutvustaks avatavaid meetmeid ja arengukava rolli nendes.

23.07.2024 toimus koostöös MTÜga PAIK kokkusaamine kus tutvustati LEADER meetmeid, räägiti piirkonna arengukava olulisusest, lepitati kokku uuendatava arengukava koostamise ajakava, mille lõppulemuseks on uuendatud arengukava edastamine MTÜle PAIK. Tegevuskava analüüs on plaanitud 2024.aasta sügisesse.

Kokkusaamistest teavitati Facebookis, otsepostitustega ja MTÜ PAIK kodulehel

Lisa 2 Elanike jaotus piirkonniti

Elanike arvseisuga:	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024
Kokku	1507	1524	1482	1484	1463
Ao küla	42	41	50	47	49
Edru küla	24	23	24	22	22
Emumäe küla	21	25	24	24	24
Jäätma küla	1	1	1	1	1
Kaavere küla	7	7	7	7	7
Kadiküla	3	3	1	2	2
Kamariku küla	3	3	4	3	3
Kellamäe küla	4	4	8	3	3
Kitsemetsa küla	0	0	0	0	0
Koila küla	22	16	16	15	14
Koluvere küla	5	5	5	5	5
Kõpsta küla	13	13	12	12	12

Lahu küla	7	7	7	7	6
Lammasküla	26	28	28	22	21
Lasinurme küla	49	44	40	45	47
Liigvalla küla	74	75	75	74	72
Mõisamaa küla	24	25	25	21	22
Mäiste küla	10	9	9	7	7
Nõmmküla	28	32	27	28	28
Olju küla	5	5	5	5	4
Padaküla küla	0	0	0	0	0
Piibe küla	57	57	50	51	54
Rakke alevik	850	871	846	883	854
Räitsvere küla	23	22	17	6	16
Salla küla	86	86	85	86	84
Sootaguse küla	13	12	11	7	5
Suure-Rakke küla	44	44	44	42	44
Tammiku küla	41	44	42	40	40
Villakvere küla	0	0	0	0	0
Väike-Rakke küla	10	9	8	8	7
Väike-Tammiku küla	15	13	11	11	10

Lisa 3 Rahvastiku jaotus soo, elukoha ja vanuserühmade kaupa aastatel 2000, 2011 ja 2021.

		2000			2011			2021		
		0-17	18-64	65-65+	0-17	18-64	65-65+	0-17	18-64	65-65+
Mehed	..Väike-Maarja vald	998	2200	434	618	1882	437	548	1704	525
	Rakke piirkond kokku sh	257	550	150	159	495	122	142	442	143
1309 Ao küla	8	20	4	4	21	1	0	11	3
1529 Edru küla	8	13	2	0	9	0	0	13	3
1594 Emumäe küla	8	10	8	4	4	3	0	8	3
2371 Jäätma küla	0	2	0	0	1	0	.	.	.
2437 Kaavere küla	0	2	0	0	1	0	0	4	0
2480 Kadiküla	0	0	0	0	0	0	.	.	.
2635 Kamariku küla	0	2	1	0	2	0	0	3	0
2934 Kellamäe küla	0	1	0	1	1	0	0	0	0
3162 Kitsemetsa küla	0	1	0	0	0	1	0	0	0
3297 Koila küla	2	5	2	3	6	1	0	6	0
3367 Koluvere küla	4	3	1	2	2	0	0	5	0
3783 Kõpsta küla	5	3	1	1	7	1	0	0	0
4065 Lahu küla	5	3	0	2	3	0	0	3	0
4091 Lammasküla	3	11	3	4	11	1	4	4	3
4125 Lasinurme küla	5	14	3	5	10	4	4	14	4
4339 Liigvalla küla	14	26	6	4	22	8	0	22	12
5132 Mõisamaa küla	2	6	1	1	6	1	3	4	3
5235 Mäiste küla	0	6	1	0	4	3	0	0	0
5529 Nõmmküla	9	7	2	3	12	0	0	5	0
5661 Olju küla	0	1	0	0	1	0	0	0	0
5805 Padaküla	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6158 Piibe küla	10	22	1	6	23	3	11	21	6

....6775 Rakke alevik	135	292	81	96	279	70	99	262	71
....7202 Räitsvere küla	3	10	2	4	4	4	4	3	5
....7385 Salla küla	16	36	9	6	25	5	4	27	13
....7746 Sootaguse küla	2	3	1	2	1	1	0	4	0
....7831 Suure-Rakke küla	5	11	4	4	16	1	5	12	3
....8115 Tammiku küla	12	29	9	6	17	10	4	11	14
....9347 Villakvere küla	0	0	0	0	0	0	0	0	0
....9647 Väike-Rakke küla	1	4	3	1	3	2	4	0	0
....9648 Väike-Tammiku küla	0	7	5	0	4	2	0	0	0

		2000			2011			2021		
		0-17	18-64	65-65+	0-17	18-64	65-65+	0-17	18-64	65-65+
Naised	..Väike-Maarja vald	993	2157	872	536	1734	842	513	1514	856
	Rakke piirkond kokku sh	277	533	270	152	428	240	136	409	222
1309 Ao küla	6	14	7	2	17	4	0	14	5
1529 Edru küla	6	9	11	1	8	1	3	9	3
1594 Emumäe küla	12	12	8	3	9	6	6	9	3
2371 Jäätma küla	0	0	1	0	0	1	.	.	.
2437 Kaavere küla	0	2	1	0	0	2	0	0	4
2480 Kadiküla	0	0	0	0	0	0	.	.	.
2635 Kamariku küla	0	0	2	0	0	0	0	4	0
2934 Kellamäe küla	2	1	2	0	1	0	0	3	0
3162 Kitsemetsa küla	0	2	0	0	0	1	0	0	0
3297 Koila küla	4	5	0	2	5	2	0	6	3
3367 Koluvere küla	3	4	2	0	1	2	0	0	0
3783 Kõpsta küla	4	4	2	2	6	1	0	3	0
4065 Lahu küla	2	4	1	0	1	0	0	5	0
4091 Lammasküla	3	6	7	3	7	1	4	0	3
4125 Lasinurme küla	12	15	9	7	14	8	3	16	4
4339 Liigvalla küla	19	31	12	3	19	11	4	22	12
5132 Mõisamaa küla	2	7	4	0	5	2	3	4	0
5235 Mäiste küla	4	5	5	0	4	3	0	0	4
5529 Nõmmküla	3	8	6	4	8	6	8	8	3
5661 Olju küla	0	1	0	0	1	0	0	0	0
5805 Padaküla	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6158 Piibe küla	10	18	9	7	11	7	4	9	7
6775 Rakke alevik	131	292	138	92	248	142	85	238	138
7202 Räitsvere küla	4	9	4	3	5	4	4	8	3
7385 Salla küla	24	41	10	11	29	11	3	22	13
7746 Sootaguse küla	2	2	0	1	0	1	0	3	0
7831 Suure-Rakke küla	6	12	9	7	10	6	3	11	6
8115 Tammiku küla	15	20	14	3	10	14	6	8	11
....9347 Villakvere küla	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
....9647 Väike-Rakke küla	1	4	2	1	3	1	0	4	0	
....9648 Väike-Tammiku küla	2	5	4	0	6	3	0	3	0	

Lisa 4 Piirkonna ressursid

2.2.1. Loodus, vaatamisväärsused, kultuuripärand

2.2.1.1. Piirkonna vaatamisväärsused ja kultuuripärand

Piirkonnas on elanikel, külalistel ja turistidel tegevust ja vaatamist aastaringselt:

- Emumägi, mis on piirkonna üks tähtsamaid turismiobjekte. Emumägi on Põhja-Eesti kõrgeim tipp, mille suhteline kõrgus on 79 m ja absoluutne kõrgus 166 m. Siia on rajatud ka vaatetorn. Suveperioodil on vaatetorni külastajatele avatud ka infopunkt ja võimalus tellida giiditeenust. Emumäest on saanud omaette puhke- ja matkasihtkoht, kuhu on rajatud ka kaks telkimisplatsi, mis on mõeldud avalikuks kasutamiseks. Mäe jalamil on korrastatud vana kalmistu. Korrastatud on ka juurdepääsuteed ja parkimisplats.
- Emumäe torni viiva tee äärde on rajatud Emumäe Kultuuriseltside allee. Alleele meisterdasid kunstnikud Hando Kuntro ja Piret Smagar Emumäe lähedalt Peetla rabast toodud soomändide juurikatest ainulaadsed kujud.
- Salla mõis ja mõisapark, mis on alates 2018.a. eravalduses ja külastamiseks suletud. Mõisa on esmakordselt mainitud 1479.a. Praegune mõisahooned on rajatud 18. saj. varaklassitsistlikus stiilis. Alates 1921 kuni 2014 tegutses mõisas kool.
- Lahu kooli park, kõlakoda.
- Näkiuurimiskeskus, mis rajati 2019.a. ja kus asub kalaspordimuuseum.
- Näki matkarada, mis on rajatud 2011. a. Näki matkarada on veelt vaadeldav loodusõpperada.
- Selja järv (ka Seljajärv), mis on endisesse liivakarjääri tekkinud veekogu. See on populaarne ujumiskoht ja puhkepiirkond. Ala asub Riigimetsa Majandamise Keskuse maadel. Piirkond on atraktiivne, kuid vajab arendamist.
- Kamariku karjäär, mis on on 3,3 ha suurune tehiskarjäär. See on kohalike elanike seas populaarne ujumiskoht. Seal peetakse jäärajasõite ja seal ümbruses motokrossivõistlusi.
- Mäiste järv, mis asub eramaal ja ei ole avalikus kasutuses.
- Peetla raba, kus korraldatakse rabamatku.
- Piibe-Seljamäe matkarada, mis kulgeb Piibe ja Rakvere-Väike-Maarja-Vägeva maantee vahelisel alal ning on märgistatud suunaviitadega.
- Endla looduskaitseala, kus asuvad mitmed RMK puhkealad.
- Pedja jõgi
- Onga jõgi
- Põltsamaa jõgi. Jõgedel on head võimalused veematkamiseks, kalastuseks.
- Ao kalmistu ja kabel, mis on hästi korrastatud.
- Liigvalla mõis, mis asub eravalduses. Taani hindamisraamatus mainitud küla ja mõis 1558. 1797-1798 valmis uus kahekorruline härrastemaja, mis koos Varangu mõisaga kuulub Järvamaa esinduslikemate mõisahoonete hulka. Mõis on seotud H. Von Benckendorffiga (1815-1883) ja Johann Jacob Nocks'iga (1800-1890), kes on tunnustatud Eesti hariduse- ja koolitegelane.
- Rakke Lubjatehase ringahjud ja korsten. 1910. a. ehitas eesti soost mees Karl Kaddak Rakkesse tolle aja Venemaa suurima lubjatehase. Rakke keskuses asuvad lubjatehase ringahjude varemed koos 65 m kõrguse korstnaga. Sellised ringahjud on ainulaadsed maailmas.
- „Suve tee” ehk Piibe maantee, mis läbib Koluvere, Piibe, Kõpsta ja Nõmmküla külasid. Seda propageeritakse alternatiivse ja atraktiivse sõidusuunana Tallinn – Tartu suunal, et aidata kaasa maanteed ümbritsevates piirkondades turismi ja puhkemajanduse arendamisele.
- F. R. Faehlmanni mälestuskivi. Rakke piirkonnas asunud Ao mõisas, mis pole kahjuks tänaseks säilinud, sündis Eesti rahvuseepose „Kalevipoeg” muistendite koguja Friedrich Robert Faehlmann

(1798-1850), kes kirjutas ka ise muistendeid. Neist tuntumad on „Loomine”, „Koit ja Hämarik” ja „Vanemuise laul”.

- Hugo Raudsepa mälestuskivi. Rakkes, Faehlmanni tänaval asus Eesti kõige viljakama näitekirjaniku Hugo Raudsepa (1883-1952) kodu. Raudsepp oli ajakirjanik „Postimehes”, „Vaba Maa” arvustaja ja vabakutseline kirjanik.

- K. E. von Baeri sünnikoht. 1288. a. esmakordselt mainitud Piibe mõis, mis asub Mõisamaa külas, kuulus aastatel 1757-1919 Baeri suguvõsa omandisse. Mõisas sündis 19.saj. maailmas üldtuntud bioloog, Karl Ernst von Baer (1792-1862), kes rajas võrdleva embrioloogia teadusharu ning embrioloogia ja arengubioloogia alaste uurimuste käigus avastas ta imetajate munaraku.

- Marta Sillaotsa mälestustahvel. Rakke hobupostijaama hoones (praegune Rakke raamatukogu) sündis lastekirjanik Marta Sillaots (1887-1969). Ta avaldas rohkesti jutustusi, novelle, lastejutte, memuaare, arvustusi. Ta tegeles ka tõlkimisega.

- Heinrich Riikoja mälestustahvel. Heinrich Riikoja oli Eesti teeneline teadlane ja Eesti hüdrobioloogia rajaja. Tema peatähelepanu oli suunatud sisevete uurimisele.

- Ernst Birnbaumi mälestuskivi. Rakke hobupostijaama sepa korteris sündis NSVL-i esimene astronaut Ernst Birnbaum (1894-1965). 30. septembril 1933 tõusis ta koos kahe kaaslasega stratostaadil „SSSR” 19 kilomeetri kõrgusele, mis oli tol ajal maailmarekord.

- Ferdinand Mühlhauseni mälestustahvel. 19. saj. lõpust kuni 20. saj. alguse kahekümnendate aastateni elas Sopi talus (Rakkes, Lille 10) pime helilooja Ferdinand Mühlhausen (1864-1965). 1919. a. lõi ta siin M. Körberi luuletuse „Armas isakohakene” viisi, mis ümbruskonna laulukooride poolt rohket esitamist leidis.

- Oskar Lutsu mälestuskivi. Miku talu (Suure-Rakke, Mäe 1) vana rehetare ahjutaguses uberikus kirjutas Eesti tuntuim kirjanik Oskar Luts (1887-1953) oma esimese näidendi „Joosep Ärkla” ja „Kevade” alguspeatükid.

- Rakke linnamägi, mis on huvitav oma pinnavormide poolest ja kust avanevad ümberkaudsele loodusele kaunid vaated. Linnamäel on võimalik tegeleda vastavalt aastaajale nii discgolfi, suusa-, jooksu- kui rattaspordiga, harrastada kepikõndi või lihtsalt jalutada. Rakke linnamäel oli 1500 istekohaga amfiteatrilaadne lava (rekonstrueeriti 2005, kuid 2019. a. hävis lava põlengus ja seda pole siiani taastatud), kus toimusid kontserdid ja vabaõhuetendused. Hetkel on seal alles vaid lagunevad pingid, üritusi seal ei toimu.

- ohvrikivid, vanad kalmistud ja paljud muud pärandkultuuriväärtused.

2.2.1.2. Piirkonna loodusväärtused

Piirkond asub Pandivere kõrgustiku lõunapiiril ja osaliselt Endla nõos ning piirneb Saadjärve voorestiku ja Alutagusega. Piirkonna territooriumil asub ordoviitsiumi ja siluri ladestu lubjakividest ja dolomiitidest koosneval aluspõhjalisel kõrgustikul.

Piirkonna pinnamoodi iseloomustavad moreentasandikud, voored ja otsamoreenid. Siin asub Pandivere kõrgustiku kõrgeim tipp – Emumägi ning Pandiverele iseloomulikke karstinähtusi. Tänu õhukesele pinnakattele ja karstile on sinne põhjavesi reostusohtlik.

Piirkond asub osaliselt Pandivere Riiklikul Veekaitsealal. Suur osa piirkonnast jääb Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikule alale, kus põhjavesi on reostuse eest looduslikult kaitsmata või nõrgalt kaitstud ning tundlikum inimõjule.

Piirkonna territooriumil esineb soostunud ja soomuldi, viljakad mullad asuvad peamiselt lääneosas. Maavaradest leidub piirkonnas lubjakivi, liiva, kruusa ja turvast. Rakke piirkonnas asuvad mitmed jõed, ojad, allikad, järved ja tehisveekogud. Rakke piirkond asub Endla looduskaitseala (484,7 ha) ja Emumäe maastikukaitseala (356 ha) territooriumil. Rakke piirkonda jäävad ka:

- hoialad¹:

¹ **Hoiala** on Eesti [looduskaitseaduse](#) järgi [kaitstav loodusobjekt](#), kus kaitstakse [Natura](#)-liikide ([looma](#)-, [taime](#)- ja [seeneliigid](#)) elupaiku väljaspool [kaitsealasid](#), tagamaks nende soodsat seisundit.

- Jäola hoiuala 36 ha. Taimeliigi kasvukoha kaitse
- Seljamäe hoiuala 203 ha. Metsa-, niidu- ja vee-elupaiga kaitse.
- Tammelehe hoiuala 3 ha. Järve-elupaiga kaitse.
- kaitsealused pargid ja põlispuud:
 - Emumäe pargi põlispuud
 - Lammasküla parkmets
 - Lasinurme pargi põlispuud
 - Liigvalla park
 - Piibe pargi põlispuud
 - Salla park
 - Tammiku park ja parkmets
- looduslikud üksikobjektid:
 - Beari tammed Piibe külastades
 - Liigvalla orjatamm Liigvalla pargis
 - Liigvalla orjakivi Liigvalla pargis
 - Mõisamaa allikad Väike-Rakke külas

2.2.2. Väike-Maarja valla poolt pakutavad teenused

Piirkonnas on olemas olulisemad eluks vajalikud teenused ja asutused. Väike-Maarja vald on piirkonna suurim tööandja. Väike-Maarja valla allasutused, mis jäävad Rakke piirkonda:

1. Rakke kool. 2021/2022 õppeaastal õpib seal 136 õpilast (põhikool).
2. Rakke lasteaed „Leevike”. 2021/2022 õppeaastal käis seal 65 last.
3. Rakke raamatukogu koos Salla ja Liigvalla teeninduspunktiga.
4. Rakke kultuurikeskus, kus tegutsevad erinevad huviringid, laste muusikakool ning toimuvad üritused, kontserdid jne. Hoones on ruumid perearstile ja hambaarstile ja seal asub ka valla teeninduspunkt.
5. Rakke noortekeskus
6. Tammiku avahooldekeskus
7. Rakke jäätmejaam
8. Rakke saun

2.2.3. Eraettevõtlus, eraalgatus, kodanikuühiskond ja seltsid

Piirkonna suurim tööandja on Nordkalk AS, mis annab tööd ca 70 töötajale. Eraettevõtlusega tegutsevad piirkonnas peamiselt põllumajandusega seotud väikeettevõtted — füüsilisest isikust ettevõtjad või osühingud.

Rakke alevikus on perearsti vastuvõtt, hambaravi kabinet, apteek, toidukauplused, tankla, iluteenindajad, toitlustaja, postkontor ja postiautomaadid, autremondi töökojad jne.

Piirkonna suureks ressursiks on ka eraalgatus, kodanikuühiskond ja seltsid, kellest aktiivsemad on:

- MTÜ Spordiklubi Rakke. Organiseerib spordiüritusi nii Rakke piirkonnas kui üle Eesti ning tegeleb ka noorte treenimisega (maastikurattasõit).
- Rakke Kalaspordiklubi. Ühendab piirkonna kalamehi ning viimasel ajal on oma südameasjaks võtnud Ao paisjärve ja Ao veskijärve korrastamisele.
- MTÜ Rakke Robootikud, mis tegeleb piirkonna noorte tehnoloogiaalase arendamisega.
- MTÜ Rakke Jahiselts. Ühendab nii piirkonna kui ka väljaspoolt jahimehi, jahikultuuri propageerimine, jahimaja ja kõrvlhoonete haldamine, laskmisplat harjutamiseks ja võistlemiseks.
- MTÜ Emumäe, korraldab Emumäe jooksu.

- MTÜ Emumäe Arenduskeskus. Emumäe piirkonna arendamine ja kohaliku initsiatiivi toetamine.
- MTÜ Salla Seltsimaja. Salla ja Emumäe piirkonna arendamine.
- Rakke Valla Hariduse Selts. Korraldab üritusi ja koolitusi. Seltsil on muuseum, mis tutvustab Rakke ja selle lähiümbruse majanduse, kultuuri ja hariduse ajalugu.
- Pensionäride klubi "Hõbeniit".
- MTÜ Kodukülad - Lahu piirkonna arendustegevus. Koondab viit küla: Nõmmküla, Kõpsta, Lahu, Piibe, Koluvere).
- MTÜ Vana Tammiku. Loodus- ja keskkonnasõbraliku mõtteviisi propageerimine, turismi ja väikeettevõtluse arendamine.
- EEKB Koguduste Liidu Rakke kogudus.

Kõikide vabaühenduste jätkusuutlikkuse tagamine aitab kaasa eesti rahvuse ja kultuuri säilimisele, kaitsmisele ja propageerimisele ning selle arengut soodustavate tingimuste loomisele.

Piirkonnas on kujunenud traditsioonilised üritused, mida püütakse jätkata ka edaspidi:

- Rakke päev ja laat
- Vabariigi aastapäeva tähistamine
- Jaanipäev
- Jõulud
- Beebipidu
- Lastekaitsepäeva tähistamine
- Bosch Eesti Maastikurattasarja Rakke Rattamaraton
- CX karikasari Rakkes
- Emumäe jook
- Maleturniir Emumäe Ettur
- Jõuluaegne matk, „Pekid säriseva”
- Wähja festival

Lisa 5 Piirkonna arengutegurid

<p>Sisemised tugevused</p> <p><i>Asukoht ja ühenduste</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - hea geograafiline asukoht keset Eestit - hea teedevõrk, Rakvere-Tartu ja Piibe maantee, raudtee - toimiv ühistransport (buss, rong, korraldatud õpilastransport) - valgustatud kergliiklustee Rakke – Ao, mis pakub võimalusi sportimiseks ja ühendab Ao küla Rakkega <p><i>Looduskeskkond</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - olemas loodusressursid - viljakas muld, maavarad, mets, veekogud, põhjavesi - väärtuslikud maastikud - piiratud inimtegevus maastikukaitsealadel (Emumägi, Selja) - võimalused uute puhkealade rajamiseks - Rakke lähedal asuv Ao paisjärv, mis pakub head võimalust kalastamiseks ja kanuutamiseks - Põltsamaa jõgi, millel saab kanuutada ja vähki püüda - Looduskaunid Äntu järved ja nende ääres olevad puhkealad, mis pakuvad häid võimalusi suvitamiseks ja matkamiseks nii kohalikele kui turistidele - Rakke ümbruses olevad matkarajad 	<p>Sisemised nõrkused</p> <p><i>Ääremaastumine</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - paiknemine ääremaastumissuundumusega piirkonnas - elanikkonna vananemine ja vähenemine - noorte ja tööealiste lahkumine suurematesse keskustesse - vähene õpilaste arv - oht, et piirkonnas halveneb või kaob üldse vajalike teenuste kättesaadavus - esmatasandi arstiabi ebastabiilsus - kohapeal puudub politsei ja päästeamet - kohalike elanike madal sissetulek võrreldes Eesti keskmisega <p><i>Tehniline infrastruktuur</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Rakke alevikku läbiva maantee halb seisukord - lagunevad hooned, korrastamata maa-alad - paikkonniti puudulik tehniline infrastruktuur ja halb teede olukord - hoonete madal energiaklass, mis tekitab suuri kulusid nende omanikele - kõik Rakke raudteejaama läbivad reisirongid ei peatu Rakke jaamas
---	---

- Emumäel asuv vaatlustorn, infopunkt, puhkealad, madalseiklusrada, kohalikele seltsidele pühendatud „Kultuuriseltside Allee“

Ettevõtluskeskkond

-Rakkes on toimiv ja ettevõtluseks vajaliku baasressurss (elektri, vee, kanalisatsiooni ja internet)
- arenenud põllumajanduspiirkond,
- arenenud tööstusettevõtteid (nt lubjatööstus)
- potentsiaalsete tootmispiirkondade ja maa olemasolu
- soodsad tingimused turismiettevõtluse arendamiseks
- sobiv "magala" tööstuspiirkonna arendamiseks (turvaline, looduslikult kaunis)

Elukeskkond

- turvaline ja vaikne elukeskkond, madal kuritegevus
- võimalus privaatsuseks, mida eestlased hindavad
- korrastatud haljasalade, parkide ja mänguväljakute olemasolu
- piirkonnas on heakorrastatud avalikud alad (sh. ujumiskohad, matkarajad)
- sissetuleku kasvust tulenev üldise ehitustegevuse hoogustumine

Teenused, sotsiaalne infrastruktuur

- esmatasandi arstiabi kättesaadavus
- piirkonnas sõidab kaubabuss
- mitmekülgse sotsiaalse infrastruktuuri olemasolu
- Rakkes on: post, pangaautomaadid, kauplused, haridus- ja kultuuriasutused, sportimis- ja muu huvitegevuse võimalused, esmatasandi tervishoid
- Tammikus on hooldekodu
- Liigvallas on raamatukogu teeninduspunkt
- Emumäel avati kauplus (hooajaline)
- Sallas on seltsimaja, milles asub raamatukogu teeninduspunkt

Kultuur

- tugev kultuurilooline taust, sh väärikas spordiajalugu
- kultuuriobjektide olemasolu (remonditud, korras)
- piirkonnas toimuvad traditsioonilised ja mitmekesised kultuuriüritused, kultuurikalendri olemasolu
- piirkonnas toimuvad traditsioonilised spordivõistlused – Rakke rattamaraton, Emumäe jooks, laste kihelkonna võistlused, malevõistlus Emumäe Ettur jne

Inimesed, kogukond ja partnerlus

- kuulumine PAIK piirkonda, mis võimaldab kohalikel aktivistidel, ettevõtetel, MTÜdel jne taotleda toetust kohaliku elu mitmekülgseks parendamiseks
- koostööaldis kohalik omavalitsus
- ühteoidev kogukond, kus on lihtne asju otsustada
- eestvedajate ja aktiivsete vabatahtlike olemasolu, tegusad MTÜd

- ühistranspordi sõidugraafikud ei võimalda sujuvat liikumist.

- puudulik vee-, kanalisatsiooni-, elektri- ja internetiga varustatus väljaspool Rakke alevikku
- ebauhtlane kõnniteede võrgustik
- piirkonnas on ainult üks kergliiklustee Rakke- Ao pikkusega ca 1,3 km ja see pole ühendatud teiste lähedal asuvate kergliiklusteedega
- tuletõrjevõõtukohtade puudus

Turvalisus, keskkond, heakord

- raudteeülesõit Rakke alevikus, mis on ohuallikas ja lahutab aleviku kogukonda
- isetekkelised ebaseaduslikud prügiladustuskohad, mis reostavad keskkonda ja vähendavad piirkonna atraktiivsust elukeskkonnana
- alkoholismi ja narkomaania levik
- põllumajanduslik reostuskoormus põhjaveele
- inimeste madal loodus- ja keskkonnateadlikkus

Ettevõtluskeskkond, turism

- tööjõu sh kvalifitseeritud tööjõu puudus, samaaegselt töökohtade puudus
- madal ettevõtlusaktiivsus väljaspool põllumajandusvaldkonda
- peamiselt mikroettevõtteid (1-5 töötajat)
- atraktiivsete turismiobjektide vähesus
- turismi toetavate teenuste puudumine (toitlustus, majutus)
- kesine piirkonna turismi arendus ja turundus
- projektipõhine tegevuste, investeringute arendamisel
- väga vähe on säilinud traditsioonilist talupidamist, vanu tavasid ja oskusi
- puuduvad suuremad turismiatraktsioonid, mis toimiksid piirkonna tõmbenumbrina
- Emumäe maastikukaitseala looduse ja keskkonnaalane vähene tutvustus

Sotsiaalne infrastruktuur

- terviseradade vähene arendus (hooldus, viidad)
- valla hallatavate hoonete potentsiaali kasutamata jätmine (kultuurikeskus, raamatukogu, kool...)
- ühtse kogukonnameelsuse puudumine
- Rakke lasteaed vajab renoveerimist
- Rakke alevikus puudub kogukonnaplats e. koht kus läbi viia üritusi, kontserte jne.
- puudulik viidastamine (vaatamisväärsused, rajad jne.)

Kogukond

- kodanikuühenduste vähene jätkusuutlikkus
- valla piirkondliku arenduse ja tegevuste toetusrahade mujale suunamine
- eestvedajakesksus tegevuste arendamisel
- elanike sh noorte passiivsus

- piirkonna ettevõtete, MTÜde ja eraisikute toetus üritustele
- valla toetus kultuuri- ja sporditegevusele
- väikeettevõtete ja MTÜde toetamine valla eelarvest

Välised võimalused

- üldine majanduskeskkond, mis soodustab maal elamist ja (kaug-)töötamist
- tärkav trend elada väljaspool suuri keskusi
- riiklike pensionite ja toetuste suurenemine
- EL struktuurifondide ja riiklike vahendite olemasolu (Leader, KÜSK, KOP jt)
- kinnisvara arendamise kandumine maapiirkondadesse
- Võimalik koostöö erinevate linnainimesi maale elama suunavate projektidega nt „Maale elama“, „Maal elamise päev“ ja „Maale elama kinnisvara“ grupp Facebookis
- investorite huvi kasv piirkonna vastu
- ettevõtluse arengu soodustamine riigi tasandil
- turismi, eriti siseturismi, osatähtsuse kasv Eesti majanduses

Välised ohud

- ülemaailmsed kriisid, ohud, poliitiline julgeolek
- majanduskriis, mis vähendab investorite huvi, takistab ettevõtlust ning kitsendab kohalike inimeste tarbimisvõimalusi
- majanduse ebastabiilsus
- üldine hinnatõus
- üldiselt suurenenud energiakulud, mis söövad KOVi eelarvet ega lase seetõttu teha investeringuid
- riigi poliitika (haldusreform, regionaalpoliitika, rahastamisprioriteedid) on pigem soodustanud ääremaastumist
- linnad ja teised suuremad tõmbekeskused viivad siit noori ja tööelise elanikke ära
- miljööväärtusliku ja metsarikka elukeskkonna rikkumine
- rongiliiklusega seotud ohud (ülekäigukohad nt)
- riiklike investeringute vähesus infrastruktuuri
- riigipoolse rahastamise ebastabiilsus
- projektide rahastamise võimalik lõpetamine
- üldine inimeste kiire elutempo ja sellest tulenevad prioriteedid
- piirkonnast väljaspoolt lähtuv joogivee, põhja- ja pinnavee reostusohud

Lisa 6 Seosed teiste arengukavadega

- Väike-Maarja valla arengukava aastateks 2023-2027

Väike-Maarja valla arengukavas aastateks 2023-2027 on välja toodud mitmeid Rakke piirkonnaga seotud probleeme:

1. Rakvere ja Jõgeva linna lähedus pakub tugevat konkurentsi kohalikele kultuuriasutustele ja sündmustele.
2. Ühistranspordi korraldus ei toeta tööl käimist ja laste huvihariduse võimalusi küladest (bussi- ja rongide liikumisgraafikud ei ühti).
3. Kultuuri-, spordi ja huvitegevuste hoonete kohatine alakasutus (ja samal ajal on tegevuste kõrgperioodil ruumipuudus).
4. Puudub teadmine, milliseid kultuuri- ja huvitegevusi elanikud soovivad tarbida.
5. Kultuuri-, spordi ja huvitegevuse projektipõhine rahastamine ei taga järjepidevust
6. Kvalifitseeritud tööjõu puudus
7. Kogukondade omavaheline vähene koostöö nii piirkonnas kui laiemalt.

Selleks, et olukorda parandada, planeerib Väike Marja vallavalitsus 2023-2027 aasta jooksul teha mitmeid investeringuid Rakke piirkonda. Suuremateks investeringuteks on:

1. Rakke lasteaia projekteerimine ja ehitus
2. Rakke aleviku Kase pargi korrastamine
3. Rakke Kooli energiasäästmislahenduste auditi koostamine ja rakendamine

4. Rakke Kultuurikeskuse optika väljaehitamine
5. Avalikus kasutuses olevate prügimajade rajamine Rakke alevikku
6. Rakke Kooli katlamaja projekteerimine ja ehitamine
7. Rakke Noortekeskuse uute ruumide projekteerimine ja ehitamine

Hetkel on tegemist eelnõuga, arengukava on kinnitamata, st võib muutuda.

- Pandivere koostööpiirkonna arengustrateegia 2014-2020-2025

Pandivere koostööpiirkonna arengustrateegias 2014-2020-2025 on sõnastatud Rakke piirkonna visioon: *“Pandivere Paeriik Allikate Allikal on aastal 2025 mitmekülgse ettevõtlusega, elujõuline, kultuuri ja koostööd väärtustav kodupaik Tallinna ja Tartu vahel.”*

Arengukavas on välja toodud 3 strateegilist valdkonda:

1. Ettevõtluse arendamine;
2. Elukeskkonna arendamine;
3. Regionaalse ja rahvusvahelise koostöö arendamine.

Rakke piirkonna arengueesmärgid on selgelt seotud ettevõtluse (sh turism), elukeskkonna ja kogukondade arendamisega.

Rakke piirkonna aktiivsetel elanikel, MTÜdel ja ettevõtjatel on võimalik meetmetest taotleda erinevaid toetusi, et arendada sama valdkonda oma kandis.

- Lääne-Viru maakonna arengustrateegia 2021-2024

Lääne-Viru maakonna arengustrateegias 2021-2024 on arenguvaldkondadena muuhulgas välja toodud:

1. ETTEVÕTLUS JA TÖÖHÕIVE, kus on Rakke piirkonnaga kattuvateks eesmärkideks seatud suurem ettevõtlusaktiivsus, töökohtade lisandväärtus ning ettevõtluskeskkonna arendamine.
2. VABAÜHENDUSED, kus on ühe eesmärgiks seatud see, et toimib vabaihenduste ja omavalitsuste koostöö ja ühistegevus.
3. KULTUUR JA SPORT, kus on eesmärkideks seatud korraldada rohkem kvaliteetseid sündmusi, erinevate sihtgruppide vajadustega arvestamine ja see, et maakonnas oleks mitmekesised sportimisvõimalused erinevatele sihtgruppidele.

Lisa 7 Mittetulundusühing Emumäe juhatuse otsus

Mittetulundusühing Emumäe JUHATUSE OTSUS

Emumäel, 16.02.2022. a.

Ühingu nimi: **Mittetulundusühing Emumäe**
Ühingu registrikood: **80251035**
Ühingu asukoht: **Pargi, Emumäe küla, Väike-Maarja vald, Lääne-Viru maakond**

16.02.2022 toimus Emumäe piirkonna 2011-2017 arengukava eesmärkide täitmise hindamine ühingu juhatuse poolt.

Kehtiv, Emumäe piirkonna 2011-2017 arengukava koostati mittetulundusühing Emumäe eestvedamisel ja võeti vastu 11.06.2011 toimunud külakonverentsil Emumäe külas. Arengukava koostamist nõustas konsultant ja vastuvõtmisega oli kursis Rakke vallavanem. Arengukava kehtestati perioodiks 2011-2017, dokumendi leheküljel 4 on märgitud, et arengukava kestvus ja mõjuperiood võivad sõltuvalt tegevuste iseloomust olla pealkirjas märgitust erinevad.

Arengukava peatükis 7 on märgitud, et arengukava järgimist kontrollivad piirkonna MTÜ-d eesotsas juhatustega. Arengukava uuendamise ja muutmise pädevus on MTÜ-de liikmetel läbi avaliku koosoleku.

MTÜ Emumäe juhatus kontrollib arengukava täitmist. Järgnevalt on toodud ülevaade arengukava täitmisest arengueelistuste kaupa.

Eesmärk	Hinnang
Arengueelistus 1. Elukeskkonna parandamine Emumäe piirkonnas.	
1.1 Salla seltsimaja käivitamine	Seltsimaja on avatud ja tegutseb. Eesmärk on täidetud.
1.2 Kvaliteetse joogivee kättesaadavus	Emumäe külas on ehitatud uus puurkaev, trasse on remonditud. Vee kvaliteet on paranenud, kuid kvaliteetne joogivesi kõigi majapidamisteni veel ei jõua. Salla külas on joogiveega endiselt suured probleemid. Eesmärk on osaliselt täidetud.
1.3 Elektrivarustuse probleemid	Piirkonnas on mõned traat-õhuliinid asendatud kaabelliinidega, varustuskindluse suurendamiseks on rajatud Emumäe-Koila maaalune kaabelliin. Pinge kõikumised on vähenenud, aga voolukatkestusi esineb endiselt palju. Eesmärk on osaliselt täidetud (pingekõikumiste osas).
1.4 Kiire internetiühenduse tagamine elanikele ja asutustele	2021. aastal jõudis Salla ja Emumäe piirkonda Enefit Connecti kiire lairibainterneti projekt, millega mitmed majapidamised said soodsa fiiberoptilise ühendusega liitumise võimaluse. Kahjuks kõik soovijad kiire intnereti liitumisvõimalust ei saanud ja nendel tuleb ühendus oma vahenditega välja ehitada. Eesmärk on osaliselt täidetud.
1.5 Elanike koostöö ja ühistegevus	Talgud ja ühisüritused toimuvad, kuid Emumäel vähesel määral. Arengukava nägi ette aktiivsemat ühistegevust. Eesmärk on osaliselt täidetud.
1.6 Säätlik põllumajandus	Haritava maa pind on kasvanud, keskkonnasäästliku põllunduse osakaal ei ole vähenenud. Eesmärk on täidetud.
1.7 Töökohtade loomine	Kuna piirkonnas on elanike arv kahanenud (vanemaid inimesi on surnud, inimesi on lahkunud, noori ei ole piisavalt juurde tulnud, Salla kool suleti), siis töökohtade arv on vähenenud. Suurenenud on kaugtöö tegijate arv, kelle üle puudub täpne arvestus. Tõenäoliselt on töökohtade arv vähenenud, kuid hõivatuse määr tegelikult kohapeal viibivate inimeste seas jäänud samaks. Eesmärk on osaliselt täidetud.
1.8 Elanike arvu kahanemise peatamine	Elanike arvu kahanemine on jätkunud. Eesmärk on täitmata.
1.9 Teede seisukord	Villakvere tee hooldusega on tegeletud (võsa eemaldamine tee äärest, remont, tasandamine, teeaukude ja ohtlike kivide likvideerimine). Olju-Salla teed on pinnatud, igal aastal on tehtud kohalike teede hooldust, talvine lumetõrje on heal tasemel. Teede seisukord on läinud paremaks.

	Eesmärk on täidetud.
Arengueelistus 2. Piirkonna kujunemine atraktiivseks turismipiirkonnaks.	
2.1 Emumäe jooksude ja laatade korraldamine	Arengukava perioodil on Emumäe jooksud ja laadad toimunud ja täitnud oma ülesannet. Eesmärk on täidetud.
2.2 Emumäe mõisapargi arendamine	Emumäe parki on igal aastal hooldatud, avatud on muuseum-hobusetall ja külakiik, kus elanikud saavad tähistada jaanipäeva ja kasutada seda puhkealana. Muuseum on välja ehitatud ja sisustatud 50% ulatuses. Esialgne eesmärk (muuseum täielikult välja ehitada ja ajalooline meierei hoone renoveerida, nii et see moodustaks mõisapargi ja muuseumiga ühtse hoonetekompleksi) on pooleli. Eesmärk on osaliselt täidetud.
2.3 Piirkonnas on toitlustusega tegelev ettevõtja	Toitlustajat ei ole tekkinud. Samas kohalikud tootjad on hakanud oma talutooteid turustama ja kullerteenuste kättesaadavus (e-Selver jm) on paranenud, mis osaliselt kompenseerib toitlustaja puudumist. Eesmärk on osaliselt täidetud.
2.4 Originaalne sündmus või tegevus	Emumäe vaatetorni läheduses on avatud seiklusrada. Tornil ümbruses olev looduspark on atraktiivne, loodusrajad ja torni vaated on kujunenud piirkonna visiitkaardiks. Eesmärk on täidetud.
2.5 Hoonete ja maastiku heakorrastamine, infosiltide paigaldamine	Olukord on paranenud, on tekkinud juurde oma kinnistute eest hästi hoolitsevaid omanikke. Huviväärsuste juurde on paigaldatud viitasid, külasilt on uuendatud. Samas leidub ikka veel lagunevaid ja räämas hooned ja hooldamata krunte. Eesmärk on osaliselt täidetud.
2.6 Piirkonna tutvustamine	Piirkonna tuntus on säilinud, vaatetorni külastajate arv kasvab. Piirkonna laiemat tutvustamist internetis ei ole toimunud. Eesmärk on osaliselt täidetud.
2.7 Salla seltsimaja infopunkt	Salla seltsimajas viiakse läbi kavandatud tegevusi, avatud on raamatukogu punkt. Eesmärk on täidetud.
2.8 Mäiste järve ujumiskoht	Ujumiskoht on kasutatav, aga kõiki planeeritud tegevusi ei ole läbi viidud. Eesmärk on täitmata.
2.9 Piirkonnas peatub rohkem turiste koos ööbimisega	Seoses Covid-19 olukorraga on turistide teenindamine ajutiselt peatunud. Piirkonna turismipotentsiaal on jätkuvalt kõrge. Eesmärgi täitmist ei saa hetkel hinnata.
2.10 Suusarada Emumäe ja Kooliorus, toimuvad talvised spordiüritused	Eesmärk on täitmata.
2.11 Piirkonnas on lisandunud uusi majutuskohi/voodikohti	Eesmärk on täitmata.

Juhatuse otsus:

- Järgmised arengukava eesmärgid on täidetud: 1.1 - Salla seltsimaja käivitamine; 1.6 - põllumajanduse säästliku arengu jätkumine; 1.9 - teede seisukorra prandamine; 2.1 - Emumäe jooksu ja laatade korraldamine; 2.4 - originaalse sündmuse või tegevuse leidmine; 2.7 - Salla seltsimaja tegevuste jätkumine. **Võtta info teadmiseks ja kasutada saadud kogemusi järgmise perioodi arengukava koostamisel.**
- Järgmised arengukava eesmärgid on osaliselt täidetud:

- a. 1.2 - joogivee kvaliteedi parandamine. **Jätkata eesmärgi täitmist Sallas ja teistes piirkonna külades, kus probleem on veel lahendamata.** Kui eesmärk jääb täitmata, siis esitada see järgmise perioodi arengukava projekti.
 - b. 1.3 - elektrivarustuse probleemid. **Jätkata eesmärgi täitmist.** Uurida välja elektrikatkestuste põhjused ja otsida koos võrguettevõtjaga lahendusi. Kui lahendusi ei leita, siis esitada see järgmise perioodi arengukava projekti.
 - c. 1.4 - kiire internet. **Jätkata eesmärgi täitmist.** Otsida võimalusi viia kiire internet kõigi soovijateni, kes seniste toetusmeetmete alt välja jäid kas tulevaste toetusprogrammide abil või sidelahenduste jagamise/ühisehitamise abil. Lahenduse mitteleidmise korral esitada see eesmärk järgmise perioodi arengukava projekti.
 - d. 1.5 - elanike koostöö ja ühistegevuse suurendamine. **Jätkata eesmärgi täitmist.** Otsida võimalusi ühistegevuse soodustamiseks, koostöö laiendamiseks, materiaalsete võimaluste parandamiseks.
 - e. 1.7 - töökohtade loomine. **Esitada eesmärk järgmise perioodi arengukava projekti.**
 - f. 2.2 - Emumäe pargi tegevused. **Jätkata eesmärgi täitmist.** Viia lõpule alustatud tegevused: hobsetall-muuseumi väljaehitamine, meierei hoone lagunemise peatamine ja kasutusele võtmine.
 - g. 2.3 – piirkonna tootlustaja leidmine. **Jätta antud eesmärk prioriteetide hulgast välja** seoses muutunud olukorraga.
 - h. 2.5 - hoonete heakorrastamine, infosildid. Eesmärk on täidetud osaliselt, sest piirkonnas on endiselt lagunevaid hooned, hooldamata alasid. **Jätkata eesmärgi täitmist,** viia alustatud tegevused lõpule. Eesmärgi mittaasaavutamisel esitada see järgmise perioodi arengukava projekti.
 - i. 2.6 - piirkonna tutvustamine. **Esitada eesmärk järgmise perioodi arengukava projekti.**
3. Järgmised arengukava eesmärgid on täitmata:
- a. 1.8 - elanike arvu kahanemise peatamine. Võtta teadmiseks, et senised meetmed ei ole andnud soovitud tulemust. **Esitada eesmärk järgmise perioodi arengukava projekti.**
 - b. 2.8 - Mäiste järve ujumiskoha arendamine. Võtta info teadmiseks. **Esitada eesmärk järgmise perioodi arengukava projekti,** et arutada selle teostamise vajadust ja võimalikkust.
 - c. 2.10 - suusarajad, talvespordiüritused. Võtta info teadmiseks. **Esitada eesmärk järgmise perioodi arengukava projekti,** et arutada selle teostamise vajadust ja võimalikkust.
 - d. 2.11 - majutuskohtade juurde loomine. Võtta info teadmiseks. **Esitada eesmärk järgmise perioodi arengukava projekti,** kus seda saab käsitleda komplekselt koos muude turismi arendamise küsimustega.
4. Eesmärgi nr 2.9 (turistide ööbimiste suurenemine) täitmist ei saa hinnata, sest seoses Covic-19 olukorraga on turistide teenindamine ajutiselt peatunud. **Esitada eesmärk järgmise perioodi arengukava projekti,** kus seda saab käsitleda koos muude turismi arendamise küsimustega.
5. Algatada Emumäe piirkonna arengukava uuendamine järgmiseks perioodiks. Esitada sinna arutamiseks 2011-2017 arengukava täitmata või osaliselt täidetud eesmärgid ja kõik muud ettepanekud, mis tehakse.

Lisa: Emumäe piirkonna 2011-2017 arengukava

Meelis Mitt, Juhatuse liige

Lisa 8 Salla piirkond

Salla piirkond

Probleemid ja ideed

Miljööväärtus

Ühtehoidmine

Võrgustik

Internetiühenduse kättesaadavus

Bussiliin Sallast Kaaverre (pikendus 2x nädalas)

Tellimustranspordi puudumine

Rakke peaks ära kasutama raudteed nii kauba kui ka inimeste veol

Soovime, et kiirrong peatuks

Kergliiklusteede võrgustiku loomine

Valla ühine valgustatud kergliiklustee, et oleks turvaline külast-külla liigelda (sport, liikumine)

Tark valgus vastavalt liikumisele

Tööd ei ole

Toiduainete/väiketootjate toetamine konkurentsivõime suurendamiseks

Maa mikroettevõtlus

Rakke taluturg ja kohvik

Võiks olla Salla sügislaat

Kauplust pole

Hotell/kodumajutus/kämpingud/peegelonnid/ et elavdada kohalikku turismi.

Söögikoht kui kogukonnakeskus (lounge, sofa baar) Esmaspäevast pühapäevani mõnus päevane ja öhtune ajaviide!

Külaplatsi arendamine

Kontsertide, laatade ja muude seltskonna ürituste korraldamine

Ujumiskohtade korrastamine ja edasiarendamine

Suusarajad

Huvihariduse valikus ja kättesaadavus ka täiskasvanutele

Tegevused noortele. Mida pakkuda 10 - 18 aastastele noortele tegevuseks?

Salla püsinäitus "Pandivere sähvatused"

Salla külmemoriaali taastamine ning edasiarendus

Spordi- ja vabaajaratistite eksponeerimine

Loodusressursi atraktiivsemaks muutmine (nt Ao paisjärve äärde puhkeala; matkarajad; mägede, metsa eksponeerimine)

Vaatamisväärsused!

Valitud lahendusi

Rändnäitus "Pandivere sähvatused" on hariv, põnev ja avastamisväär eelkäijate kultuuripärandi väärtustamine.

Kujundusidee olemas. Materjal kogumisel. Rahastus taotlemisel (kooskõlastuse ootel) - umbes 7000 eurot.

Maapiirkonna mikroettevõtluse toetamiseks on vajalik bürokraatiavaba rahastus, toimiv infra. Algatuseks vajalik 10 000 eurot. Idee vajab täpsemat kirjeldamist. Vajalik aeg ja inimressurs, asjakohane info.

Mitmekesine ja tulevikule suunatud huviharidus, mis on kättesaadav kõikidele vanusegruppidele. Vajalik huvide ja võimaluste kaardistamine, juhendajate leidmine, teavitustegevus. Võimalik KOV (haridusnõunik) ja kogukonna koostöös. Alustada tuleb kogukonna sees küsimisest ja arutlemisest ning suhtlemisest kohaliku omavalitsusega.

Lisa 9 Lahu piirkond

Vabas vormis kokkuvõte.

Pidasime maha enda piirkonna koosoleku ja leppisime kokku järgmised tegemised:

Investeeringud

Külakodu rekonstrueerimine

Külakodul on vaja ära vahetada katus. Olukord väga kriitiline, katus hakkab kohe läbi laskma. Projekteerimine ja ehitusluba aasta 2024 omavahendid . Katuse vahetus Külakodul ja kõlakodjal ning muud parendus ja remonditööd, mida soovime teha ,et säiliks külakodu funktsionaalsus kasutamise võimalus. 2025 toetuse taotlus PAIK ja omaosalus külaelanike annetused.

Lahu pargi uuendamine ja korrastamine 2024-2026

Plaanime uuendada Lahu Kooli parki, kus paljud kuused on kuivanud ja park vajab uuendamist. 2024 uuendamise plaani kokku leppimine. 2025 Puude istutamine ja pargi uuendamine.

Samuti soovime ,et taastataks asfalt Piibe pargi ja Preedi tee vahel.

Antud teed kasutab kogu suvi turistid, kes käivad Piibe pargis Karl Enst von Baeri sünnikohta vaatamas. Inimesed ööbivad seal ka matkabussidega . (Väike Maarja vallavalitsus)

Huvitegevus :

Külakodus on toimunud igal nädalal saunapäev kõikidele huvilistele ja seda plaanime kindlasti jätkata ka edaspidi.

Plaanime korraldada kodukandi matka (september), kadripäev ja kohaliku roa õhtu , sõbrapäeva peo ja jaanitule. 22. juuni korraldame jaanitule traditsioonilisel moel paljude tegevustega, millest saavad osa võtta nii lapsed, kui täiskasvanud.

Lahu piirkonna külade kokkutulek ja Lahu Algkooli kokkutulek.

2025 juuli plaanime taodelda ürituse korraldamiseks toetust ja puuduv osa tuleb toetajatelt ja omafinatseeringust .

MTÜ Kodukülad koondab Lahu piirkonna viit küla: Nõmmküla, Kõpsta, Lahu, Piibe ja Koluvere . Pakume elanikele võimalust tegeleda erinevate huvitegevustega ja oleme kogukonna ürituste eestvedajad .

Endises Lahu Algkooli hoones toimetavad ka Rakke robotikud, kes iganädalaselt robotikaga tegelevad.